

POSTANOWIENIE

17 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 17 lipca 2025 r. w Warszawie
zażalenia M.B.

na postanowienie Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie
z 24 lutego 2025 r., IV WSC 13/24,
w sprawie z powództwa M.B.
przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w W.
o zapłatę,

- 1. oddala zażalenie;**
- 2. odmawia Skarbowi Państwa zwrotu kosztów postępowania
zażaleniowego od M.B.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 14 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustanowił dla powoda pełnomocnika z urzędu. Po wydaniu przez ten Sąd 25 października 2023 r. wyroku oddalającego apelację powoda pełnomocnik z urzędu wniósł skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy postanowieniem z 26 września 2024 r., I CSK 2226/24, zwrócił skargę Sądowi odwoławczemu w celu uzupełnienia braku umocowania pełnomocnika do wniesienia skargi kasacyjnej. Dlatego przewodniczący w sprawie w Sądzie Okręgowym zarządzeniem z 4 października 2024 r. wezwał pełnomocnika do przedłożenia pełnomocnictwa uprawniającego do zastępstwa przed Sądem

Najwyższym, na co pełnomocnik pismem z 24 października 2024 r. odpowiedział, że zakres zastępstwa wynikający z postanowienia z 14 listopada 2019 r. obejmuje wniesienie skargi kasacyjnej. Postanowieniem z 24 lutego 2025 r. Sąd drugiej instancji odrzucił skargę kasacyjną ze względu na brak umocowania do jej wniesienia, co pełnomocnik zaskarżył zażaleniem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zakres umocowania pełnomocnika z urzędu określa art. 118 § 2 k.p.c., odsyłający do zakresu określonego w art. 91 k.p.c. Do 1 lipca 2023 r. zakres ten obejmował powództwo wzajemne, skargę o wznowienie postępowania i postępowania wywołane ich wniesieniem, jak też wniesieniem interwencji głównej przeciwko mocodawcy. Objęcie ustawowym zakresem umocowania innych postępowań (z powództwa wzajemnego, z interwencji głównej) wskazuje, że pominięcie skargi kasacyjnej w tym przepisie wynikało z prawidłowego założenia ustawodawcy, że postępowanie kasacyjne, jako dalszy – chociaż nadzwyczajny i o ograniczonym zakresie kognicji – ciąg postępowania, jest objęte zakresem pojęcia „wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych”.

Jednak uchwałą z 7 sędziów z 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, Sąd Najwyższy uznał, że zakres umocowania z art. 91 k.p.c. nie obejmuje zastępstwa w postępowaniu kasacyjnym. W celu zmiany tego stanu rzeczy ustawodawca ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - *Kodeks postępowania cywilnego* oraz niektórych innych ustaw dodał skargę kasacyjną do czynności *expilicite* wymienionych w art. 91 k.p.c. Zmiana ta obowiązuje od 1 lipca 2023 r. Przy tym do spraw wszczętych i niezakończonych przed 1 lipca 2023 r. stosuje się przepisy K.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2023 r. (art. 19 ust. 1 ustawy zmieniającej), z wyjątkami określonymi w art. 19 ust. 2-7 u. zmieniającej. Wyjątki te nie obejmują art. 91 k.p.c., co wskazuje, że zakres umocowania pełnomocnictwa udzielonego przed 1 lipca 2023 r. od tego dnia należy ustalać w oparciu o art. 91 k.p.c. w nowym brzmieniu, chyba że postępowanie zakończyło się prawomocnie przed tym dniem.

Mimo brzmienia art. 19 ust. u. zmieniającej w orzecznictwie dominuje pogląd, że art. 91 k.p.c. w nowym brzmieniu stosuje się tylko do pełnomocnictw udzielonych po 1 lipca 2023 r. Zwolennicy tego poglądu podnoszą, że ustawa zmieniająca nie mogła z mocą wsteczną rozszerzyć zakresu umocowania pełnomocnictwa udzielonego wcześniej. Jednak wola ustawodawcy była odmienna, a ponadto ustawa zmieniająca została opublikowana w Dzienniku Ustaw 31 marca 2023 r. i każda strona toczącego się wówczas postępowania miała czas do 1 lipca 2023 r. na wyłączenie wniesienia skargi kasacyjnej z udzielonego pełnomocnictwa, jeżeli nie chciała, aby pełnomocnik był uprawniony do tej czynności. Jednak ten argument nie stosuje się w przypadku umocowania wynikającego z ustanowienia pełnomocnika postanowieniem sądu. W takim przypadku sąd, który ustanowił pełnomocnika przed 1 lipca 2023 r., bez bliższego określenia zakresu umocowania, przyznał pełnomocnikowi zakres zastępstwa określony w art. 91 k.p.c. w brzmieniu sprzed 1 lipca 2023 r. Ustawa zmieniająca nie zmieniła z mocą wsteczną zakresu zastępstwa określonego w art. 118 § 2 k.p.c., niezależnie od rozstrzygnięcia sporu o zakres pełnomocnictw udzielonych przez strony przed 1 lipca 2023 r.

Postanowienie z 14 listopada 2019 r. ustanowiło zakres zastępstwa z wyłączeniem skargi kasacyjnej i późniejsza zmiana art. 91 k.p.c. nie zmieniła zakresu umocowania pełnomocnika z urzędu. Dlatego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.

Skoro pełnomocnik z urzędu nie był uprawniony do wniesienia w imieniu powoda skargi kasacyjnej, to nie był także uprawniony do wniesienia zażalenia na odrzucenie tej skargi. Jeżeli jednak odrzucenie skargi nastąpiło z powodu braku umocowania, to zażalenie na odrzucenie wniesione nadal z tym samym zakresem umocowania nie może zostać odrzucone, gdyż w ten sposób Sąd Najwyższy nigdy nie mógłby skontrolować merytorycznie prawidłowości odrzucenia skargi przez sąd powszechny. Sąd Okręgowy prawidłowo nie odrzucił zażalenia, lecz przedstawił je Sądowi Najwyższemu, który oddalił zażalenie, a nie odrzucił je na podstawie art. 397 § 1¹ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Sąd Najwyższy nie mógł uwzględnić wniosku pozwanego o przyznanie mu od powoda kosztów postępowania zażaleniowego, ponieważ zażalenie nie zostało

wniesione przez osobę uprawnioną do dokonania tej czynności w imieniu powoda. Nie wiadomo nawet, czy powód wiedział o wniesieniu skargi i zażalenia, rzekomo w jego imieniu.

(R.N.)

[a.ł]